11.9. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов’язаної з наданням публічних послуг

Стисла вижимка приблизно до 10%: склади, суб’єкти, пороги, розмежування та пастки ЄДКІ

ГОЛОВНИЙ АЛГОРИТМ: 1) визначити статус особи; 2) що саме вона зробила — зловживала, перевищила, підробила, була недбалою, взяла/дала вигоду чи торгувала впливом; 3) перевірити спеціальну мету/умисел; 4) встановити шкоду або вартісний поріг; 5) розмежувати суміжні склади.

1. Суб’єкти та базові поняття

Хто діє	Ключові статті	Як упізнати
Службова особа публічного сектору	364, 366, 367, 368	Представник влади/місцевого самоврядування або особа з організаційно-розпорядчими чи адміністративно-господарськими функціями.
Службова особа юрособи приватного права	364-1, 368-3	Ті самі управлінські/майнові функції, але в юридичній особі приватного права.
Особа, яка надає публічні послуги	365-2, 368-4	Нотаріус, аудитор, оцінювач, експерт, арбітражний керуючий, виконавець, реєстратор та інші спеціально названі професійні суб’єкти.
Працівник правоохоронного органу	365, 365-3	Для 365/365-3 статус правоохоронця — спеціальна ознака.
Народний депутат України	364-2	Лише для неособистого голосування на пленарному засіданні.
Суб’єкт декларування	366-2, 366-3	Особа, на яку Закон «Про запобігання корупції» покладає обов’язок декларування.
Надавач вигоди / «торговець впливом»	369 / 369-2	Дає службовцю за його рішення або дає/бере за вплив на рішення іншої уповноваженої особи.

- Організаційно-розпорядчі функції = керує людьми: організовує роботу, розподіляє обов’язки, приймає кадрові рішення, контролює.
- Адміністративно-господарські функції = управляє/розпоряджається майном, коштами, матеріальними цінностями.
- Назва посади, робота в держустанові, бюджетна зарплата або робота з документами самі по собі не роблять особу службовою.
- Власник/акціонер/бенефіціар приватної компанії ≠ автоматично службова особа: потрібні реальні службові функції.
- Юрособа приватного чи публічного права визначається за правовим статусом і порядком створення, а не лише за формою власності.

Неправомірна вигода ≠ лише гроші. Це також майно, переваги, пільги, послуги, матеріальні або нематеріальні блага без законної підстави, безоплатно чи за заниженою ціною.

Корупційне ↔ пов’язане з корупцією

Категорія	Головне
Корупційні	Визначаються формальним переліком у примітці до ст. 45 КК. Не можна визначати «на око» лише за тим, що діяння службове.
Пов’язані з корупцією	Ст. 366-2 і 366-3 — окрема законодавча категорія.
Не автоматично корупційні	Напр., ст. 366 і 367 самі по собі не стають корупційними лише через розділ XVII.

Формула: 368 — корупційне; 366-2/366-3 — пов’язані з корупцією; 366/367 — службові, але не автоматично корупційні.

2. Зловживання та перевищення: ст. 364, 364-1, 365-2

Норма	Суб’єкт	Формула складу
364	Публічна службова особа	Використання влади/становища всупереч інтересам служби + мета неправомірної вигоди + істотна шкода.
364-1	Службова особа юрособи приватного права	Використання своїх повноважень всупереч інтересам цієї юрособи + мета неправомірної вигоди + істотна шкода.
365-2	Особа зі спеціального переліку публічних послуг	Зловживання професійними повноваженнями + мета неправомірної вигоди + істотна шкода.

Для 364 / 364-1 / 365-2: 100+ НМДГ = істотна шкода; 250+ НМДГ = тяжкі наслідки. Потрібен причинний зв’язок.

- Ст. 364: проста процедурна помилка або невдале управлінське рішення ≠ зловживання; потрібне свідоме використання службових можливостей всупереч інтересам служби.
- Мета неправомірної вигоди може бути для самого службовця, іншої фізичної або юридичної особи; попередня домовленість із вигодонабувачем не є обов’язковою.
- Ст. 364-1: невдале бізнес-рішення, ризик чи збитковий договір самі по собі недостатні — потрібні умисел + мета вигоди + шкода.
- Ст. 365-2 є бланкетною: треба показати конкретне професійне повноваження і конкретне правило, яке порушене.
- 365-2 ч. 2: неповнолітній / недієздатний / особа похилого віку / повторність; ч. 3 — тяжкі наслідки.

Ключові розмежування

Ситуація	Орієнтир
Службовець безоплатно вилучає/обертає чуже майно	191, а не просто 364/364-1.
Службовець створює незаконну пільгу/економічну перевагу без розкрадання	364 або 364-1 залежно від суб’єкта.
Нотаріус/реєстратор/виконавець протиправно використовує професійні повноваження заради вигоди	365-2.

Ситуація	Орієнтир
Та сама особа одержує вигоду як «ціну» професійного рішення	368-4.

ЗАБРАВ чуже майно → 191. СТВОРИВ незаконну службову перевагу → 364/364-1. Професійний суб'єкт публічних послуг зловживає повноваженням → 365-2.

3. Спеціальні склади: ст. 364-2, 365, 365-3

Норма	Суб'єкт	Що робить	Наслідки
364-2	Народний депутат України	На пленарному засіданні умисно голосує замість іншого депутата.	Формальний склад; шкода, вигода і вплив голосу на результат не потрібні.
365 ч. 1	Працівник правоохоронного органу	Умисно вчиняє дію, яка явно виходить за межі прав/повноважень.	Потрібна істотна шкода 100+ НМДГ.
365 ч. 2	Той самий	Те саме + насильство / погроза / зброя / спецзасіб / болісні принизливі дії за відсутності катування.	Окремо доводити 100 НМДГ не потрібно.
365 ч. 3	Той самий	Дії ч. 1 або 2 + тяжкі наслідки.	250+ НМДГ.
365-3	Працівник правоохоронного органу	Умисно не реагує на незаконні азартні ігри/лотереї або приховує їх з корисливого/особистого інтересу чи в інтересах третіх осіб.	Формальний склад; шкода не потрібна.

365: правоохоронець робить те, чого явно не мав права робити. 364: має повноваження, але використовує їх всупереч службі заради вигоди.

Ч. 2 ст. 365 — одна з головних пасток: насильство/зброя/спецзасіб утворюють спеціальну конструкцію, і окремий поріг істотної шкоди не потрібний. Якщо є ознаки катування — перевіряємо також ст. 127.

365-3 ↔ 367: знав про незаконний гральний бізнес і навмисно «закрив очі» заради свого/чужого інтересу → 365-3; не відреагував через несумлінність → 367.

4. Службове підроблення: ст. 366

СЛУЖБОВА ОСОБА + ОФІЦІЙНИЙ ДОКУМЕНТ + ЗАВІДОМО неправдива інформація / інше підроблення + прямий умисел = ч. 1 ст. 366.

- Офіційний документ: компетентний автор + належна форма/реквізити + юридично значущий зміст, здатний підтверджувати факти та впливати на права/обов'язки.
- Форми: складання неправдивого документа; видача; внесення завідомо неправдивих відомостей; інше підроблення.
- Хто технічно надрукував документ, не завжди вирішально: службова особа може відповідати, якщо свідомо підписала/засвідчила і надала документу юридичного значення.
- Помилка, описка, неуважність або добросовісна неправильна оцінка ≠ 366 без завідомості.
- Ч. 1 — формальний склад; ч. 2 — підроблення + тяжкі наслідки 250+ НМДГ + причинний зв'язок.

Розмежування	Формула
366 ↔ 358	Службова особа підробляє офіційний документ у службовому контексті → 366; неслужбова особа → перевіряємо 358.
366 ↔ 191	Підроблення як спосіб заволодіння майном → можливі 366 + 191.
366 ↔ 364/364-1	Підроблення як спосіб самостійного службового зловживання → можлива сукупність.
366 ↔ 366-2	Антикорупційна декларація з недостовірними даними → спеціальна 366-2.

Ст. 366 сама по собі не є корупційним кримінальним правопорушенням.

5. Декларування: ст. 366-2 та 366-3

Ознака	Ст. 366-2	Ст. 366-3
Що сталося	Декларацію подано, але в неї умисно внесено завідомо недостовірні відомості.	Декларацію, яку особа була зобов'язана подати, умисно не подано.
Поведінка	Дія	Бездіяльність
Поріг	Обов'язковий	Немає вартісного порогу
Умисел	Прямий + завідомість	Прямий
Повідомлення НАЗК	Не є конструктивною ознакою	Попереднє письмове повідомлення НАЗК не потрібне.

Чинні пороги 366-2: 150–750 ПМ → адміністративна відповідальність; 750–2500 ПМ → ч. 1 ст. 366-2; понад 2500 ПМ → ч. 2.

- Недостовірність може бути і через умисне незазначення об'єкта, який підлягав декларуванню.
- Потрібна сукупна вартісна різниця між достовірними і задекларованими відомостями.
- Помилка/описка/добросовісний неправильний розрахунок ≠ автоматично 366-2.
- 366-3: просто пропустив строк ≠ автоматично кримінальне неподання; ключове — умисна відмова реально виконати обов'язок.
- Подання не у встановленій законом формі може не вважатися належним поданням.

366-2 = «ПОДАВ, АЛЕ ЗБРЕХАВ». 366-3 = «МАВ ПОДАТИ, АЛЕ УМИСНО НЕ ПОДАВ».

366-2 і 366-3 — кримінальні правопорушення, пов'язані з корупцією, а не власне корупційні.

6. Службова недбалість: ст. 367

СЛУЖБОВА ОСОБА + КОНКРЕТНИЙ службовий обов'язок + невиконання/неналежне виконання + несумлінність + реальна можливість діяти належно + причинний зв'язок + шкода = ст. 367.

- Обвинувачення має назвати конкретний обов'язок і акт, який його встановлює; «він був керівником» недостатньо.
- Особа повинна була і могла діяти належно; об'єктивна неможливість виконати обов'язок може виключати склад.

- Вина щодо наслідків — необережність: самовпевненість або недбалість; можлива змішана форма — умисне діяння + необережність щодо наслідків.
- Ч. 1: істотна шкода 100+ НМДГ; ч. 2: тяжкі наслідки 250+ НМДГ; ч. 3: загибель людини.
- Причинність не зникає автоматично, якщо безпосередню шкоду заподіяли інші особи, якщо належна службова дія мала її запобігти.

364	191	367
Умисне службове зловживання заради неправомірної вигоди.	Умисне заволодіння чужим майном із використанням службового становища.	Невиконання/неналежне виконання через несумлінність; необережність щодо наслідків.

«ХОТІВ ВИГОДИ» → 364. «ХОТІВ ЗАВОЛОДІТИ МАЙНОМ» → 191. «ПОВИНЕН БУВ І МІГ, АЛЕ НЕСУМЛІННО НЕ ЗРОБИВ» → 367.

Ст. 367 сама по собі не є корупційним кримінальним правопорушенням.

7. Ст. 368 — одержувач неправомірної вигоди

СЛУЖБОВА ОСОБА + прохання / прийняття пропозиції чи обіцянки / одержання неправомірної вигоди за службову поведінку = ст. 368.

- Фактична передача грошей не обов’язкова: прохання або прийняття пропозиції/обіцянки вже можуть завершити склад.
- Дія, за яку платять, не обов’язково незаконна сама по собі: караним є продаж службової діяльності.
- Вигода може бути для самого службовця або третьої особи; передача через посередника не змінює суті.
- Член колегіального органу може бути суб’єктом, навіть якщо не вирішує питання одноособово.

Частина	Що веде до неї
ч. 1	Базовий склад.
ч. 2	Неправомірна вигода у значному розмірі — понад 100 НМДГ.
ч. 3	Великий розмір понад 200 НМДГ АБО відповідальне становище АБО попередня змова групи АБО повторність АБО вимагання.
ч. 4	Особливо великий розмір понад 500 НМДГ АБО особливо відповідальне становище.

Прохання ↔ вимагання: прохання — хоче вигоду без загрози законному інтересу; вимагання — змушує платити, щоб особа захистила своє законне право/інтерес.

Якщо надавач платить, щоб уникнути законної відповідальності або отримати незаконну перевагу, його інтерес не є законним — ознака вимагання зазвичай відсутня.

368 ↔ 364	Отримує плату за службову поведінку → 368. Сам зловживає повноваженнями, щоб створити незаконну вигоду → 364.
368 ↔ 369-2	Продає власне рішення → 368. Продає вплив на чуже рішення → 369-2.

8. Підкуп у приватному секторі та публічних послугах: ст. 368-3, 368-4

Норма	Хто є одержувачем	Структура частин
368-3	Службова особа юридичної особи приватного права.	ч. 1 — базовий активний підкуп; ч. 2 — активний + повторність/група/організована група; ч. 3 — базовий пасивний; ч. 4 — пасивний + повторність/група/вимагання.
368-4	Особа, яка надає публічні послуги (нотаріус, аудитор, оцінювач, виконавець, експерт тощо).	Та сама логіка частин 1–4.

Для 368-3 і 368-4: ч. 1–2 карають того, хто дає; ч. 3–4 — того, хто бере.

Одержувач	Стаття
Публічна службова особа	368
Директор/інший службовець приватної юрособи	368-3
Нотаріус/оцінювач/експерт/виконавець/інший суб’єкт публічної послуги	368-4

9. Незаконне збагачення: ст. 368-5

СПЕЦІАЛЬНИЙ СУБ’ЄКТ + набуття активів, вартість яких більше ніж на 3000 ПМ перевищує законні доходи = ст. 368-5.

- Рахуємо не всю вартість активу, а різницю: вартість активів – законні доходи.
- Обвинувачення має довести конкретний актив, час набуття, зв’язок із особою, реальну вартість, законні доходи і перевищення понад 3000 ПМ.
- «Живе занадто дорого» недостатньо; тягар доказування не перекладається на обвинуваченого.
- Актив може бути оформлений на третю особу, але треба довести фактичне набуття/контроль; самі родинні зв’язки або користування річчю недостатні.
- Чинна ст. 368-5 застосовується до активів, набутих після 28.11.2019.

366-2	368-5	368
Що вказав у декларації? Недостовірність у встановленому порозі.	Які активи набув і наскільки вони перевищують законні доходи?	Конкретна неправомірна вигода за конкретну службову поведінку.

Не задекларував квартиру → 366-2. Набув квартиру, не пояснювану законними доходами >3000 ПМ → 368-5. Отримав квартиру/гроші як плату за службове рішення → 368.

10. Ст. 369 та 369-2 — дає вигоду або купує вплив

Норма	Суть	Частини
369	Пропозиція / обіцянка / надання неправомірної вигоди службовій особі за використання її власної влади/становища.	ч. 1 базова; ч. 2 повторність; ч. 3 відповідальне становище адресата або попередня змова групи; ч. 4 особливо відповідальне становище або організована група.
369-2	Неправомірна вигода за реальний або заявлений вплив на рішення іншої уповноваженої особи.	ч. 1 платить за вплив; ч. 2 продає вплив; ч. 3 продає вплив + вимагання.

- Ст. 369 — формальний склад; достатньо вже пропозиції або обіцянки.
- Суб’єкт 369 — загальний, з 16 років.
- На відміну від ст. 368, розмір вигоди не визначає частину ст. 369.
- Для кваліфікації 369 за відповідальним/особливо відповідальним становищем адресата треба встановити усвідомлення надавачем цього статусу.
- Для 369-2 реальне здійснення впливу або прийняття потрібного рішення не потрібні.
- Технічний посередник, який лише передає гроші службовцю, ≠ автоматично торговець впливом; може бути співучасником 368/369.

«ДАЮ ТОБІ, БО ТИ САМ ВИРІШУЄШ» → 369. «ДАЮ ТОБІ, БО ТИ ДОМОВИШСЯ З ТИМ, ХТО ВИРІШУЄ» → 369-2.

11. Ст. 369-3 та 370

Норма	Формула
369-3	Вплив на результат офіційного спортивного змагання через підкуп/примушування/підбурювання/змову з корисливою спрямованістю. Ч. 2 — змагання неповнолітніх або повторність. Ч. 3 — ставка на свідомо маніпульоване змагання + вигода понад 20 ПМ.
370	Службова особа підбурює іншу особу до підкупу, щоб потім викрити її. Ч. 1 — службова особа; ч. 2 — службова особа правоохоронного органу.

Головний тест провокації: намір уже існував → правоохоронці лише документують → провокації немає; намір виник саме через активне схиляння службовця/правоохоронця → провокація можлива.

- Сам факт, що правоохоронець першим подзвонив, зустрівся чи передав контрольовані кошти, не означає автоматично провокацію.
- Оцінюється весь контекст: чи була об’єктивна підозра, хто сформував намір, наскільки активно правоохоронці втручалися.
- Ст. 370 — формальний склад; фактична передача/одержання вигоди чи подальше засудження спровокованої особи не потрібні.

12. Мега-таблиця кваліфікації

Фабула	Стаття
Публічний службовець умисно використовує посаду всупереч службі заради вигоди + шкода	364
Керівник приватної юрособи робить те саме всупереч інтересам компанії + шкода	364-1
Народний депутат голосує замість іншого	364-2
Правоохоронець явно виходить за межі повноважень	365
Нотаріус/реєстратор/виконавець зловживає професійними повноваженнями заради вигоди + шкода	365-2
Правоохоронець умисно «кришує» незаконний гральний бізнес бездіяльністю	365-3
Службовець завідомо підробляє офіційний документ	366
Подає декларацію з умисно недостовірними відомостями у кримінальному порозі	366-2
Умисно не подає обов’язкову декларацію	366-3
Несумлінно не виконує/погано виконує конкретний службовий обов’язок + наслідок	367
Публічний службовець просить/приймає/одержує вигоду за свою службову поведінку	368
Службовець приватної юрособи бере/йому дають	368-3
Особа публічних послуг бере/їй дають	368-4
Набуває активи >3000 ПМ понад законні доходи	368-5
Пропонує/обіцяє/дає службовцю за його власне рішення	369
Дає/бере за вплив на рішення іншої уповноваженої особи	369-2
Маніпулювання офіційним спортивним змаганням	369-3
Службовець штучно формує намір на підкуп для подальшого викриття	370

13. Пороги, які треба знати напам’ять

Норма / показник	Поріг
364 / 364-1 / 365 ч.1 / 365-2 / 367 — істотна шкода	100+ НМДГ
364–367 — тяжкі наслідки	250+ НМДГ
368 — значний / великий / особливо великий розмір	>100 / >200 / >500 НМДГ
366-2 — адміністративна межа	150–750 ПМ
366-2 ч. 1	750–2500 ПМ
366-2 ч. 2	понад 2500 ПМ
368-5	активи понад законні доходи більш ніж на 3000 ПМ
369-3 ч. 3	вигода від ставки понад 20 ПМ

Не множити кваліфікаційні НМДГ механічно на 17 грн. У конспекті окремо підкреслено спеціальний порядок визначення НМДГ для кримінально-правової кваліфікації.

14. 30 головних пасток ЄДКІ

- 1) Посада ≠ службова особа: дивимося на реальні функції.
- 2) Робота в державній установі ≠ автоматично службовий статус.
- 3) Власник/акціонер приватної компанії ≠ автоматично службова особа.
- 4) Публічний сектор → 364/368; приватна юрособа → 364-1/368-3; публічна послуга → 365-2/368-4.
- 5) Неправомірна вигода ≠ лише гроші.
- 6) Не кожний злочин службової особи є корупційним.
- 7) 366-2/366-3 — пов’язані з корупцією, а не власне корупційні.
- 8) 364 потребує спеціальної мети неправомірної вигоди.
- 9) Для 364 змова з вигодонабувачем не обов’язкова.
- 10) 364/364-1/365-2 без необхідної істотної шкоди не утворюють закінченого базового складу.
- 11) Заволодів чужим майном через посаду → 191, а не автоматично 364/364-1.
- 12) Невдале бізнес-рішення ≠ автоматично 364-1.
- 13) 364-2: неособисте голосування завершене самим голосуванням; шкода/вигода не потрібні.
- 14) 365 — лише працівник правоохоронного органу.
- 15) 365 = явний вихід за межі повноважень; 364 = неправомірне використання наявних повноважень.
- 16) Для ч. 2 ст. 365 окремий поріг 100 НМДГ не потрібний.
- 17) Насильство правоохоронця з ознаками катування → перевіряємо також 127.
- 18) 365-3 = умисне «закриття очей» на незаконні азартні ігри заради інтересу; недбалість → 367.
- 19) Не кожний папір є офіційним документом для 366.
- 20) Помилка або описка ≠ 366 без завідомості.
- 21) Антикорупційна декларація з брехнею → спеціальна 366-2, а не загальна 366.
- 22) 366-3 = умисне неподання; просте прострочення ≠ автоматично злочин.
- 23) Для 366-3 попереднє письмове повідомлення НАЗК не потрібне.
- 24) 367: треба назвати конкретний обов’язок і довести, що особа реально могла його виконати.
- 25) 367 ч. 3 = загибель людини.
- 26) 368 завершене вже проханням або прийняттям пропозиції/обіцянки.
- 27) Для вимагання за 368 потрібен примус до захисту законного інтересу.
- 28) 368: розмір впливає на частину; 369: розмір вигоди частину не визначає.
- 29) 369-2: власне рішення ≠ вплив на чуже рішення; технічний посередник ≠ автоматично торговець впливом.
- 30) 370: ключове питання — хто сформував злочинний умисел: сама особа чи правоохоронці.

ФОРМУЛА ТЕМИ НА 1 ХВИЛИНУ: 364 — публічне зловживання; 364-1 — приватне корпоративне; 364-2 — кнопкодавство; 365 — правоохоронець перевищив; 365-2 — зловжив професійний суб’єкт публічної послуги; 365-3 — умисно прикрив незаконні азартні ігри; 366 — службове підроблення; 366-2 — подав брехливу декларацію; 366-3 — умисно не подав; 367 — службова недбалість; 368 — бере публічний службовець; 368-3 — приватний службовець; 368-4 — суб’єкт публічної послуги; 368-5 — активи > законні доходи на 3000+ ПМ; 369 — дає тому, хто сам вирішує; 369-2 — платить/бере за вплив на того, хто вирішує; 369-3 — спортивне маніпулювання; 370 — провокація підкупу.